

MESTO TREBIŠOV

ÚRAD OCHRANY PRÍRODY A KRAJINY

M. R. Štefánika 862/204

075 25 Trebišov

www.trebisov.sk

Upozornenie

Mesto Trebišov na základe pracovného stretnutia so zástupcami ŠOP SR, Správa CHKO Latorica ohľadom problematiky šírenia sa invázných druhov rastlín upozorňuje na nasledovné:

Invázne druhy rastlín sú nepôvodné, tzn., že prirodzene nevyskytovali na našom území a boli v minulosti privezené ako okrasné druhy. Dokážu sa rýchlo šíriť, aj na veľké vzdialenosti a ich rozširovanie je často spojené s ľudskou činnosťou. **V mnohých prípadoch rastú na plochách, kde nie je zabezpečená prirodzená starostlivosť (tzn. plochy nie sú kosené) alebo ich ľudia pestujú ako okrasné rastliny, ktoré sa bez pričinenia človeka šíria mimo záhrad a výsadbových oblastí.** Nepôvodné druhy sa môžu tiež šíriť pomocou dopravných prostriedkov – napr. prostredníctvom automobilovej dopravy (zachytené v dezéne pneumatík). **Inváziou sú ohrozené najmä zmenené časti krajiny, ako sú poľnohospodárske plochy, monokultúry lesov, mestské plochy a smetiská alebo staveniská.**

Invázne rastliny sa vyznačujú **vyšokou konkurenčnou schopnosťou** (odolnosť voči stresom, dlhé obdobie kvitnutia a tvorby plodov, vytváranie hustého porastu semenáčikov, rýchly rast), **schopnosť prežívať nepriaznivé obdobie** (sucho, záplavy narušovanie), schopnosť rásť na odlišných typoch stanovišť, **dobré reprodukčné schopnosti** (vegetatívne rozmnožovanie pomocou podzemkov, hľúz, častí stonky alebo koreňa a generatívne rozmnožovanie - tvorba veľkého množstva semien, vysoká klíčivosť semien, bez zvláštneho nároku na prostredie).

Invázne druhy spôsobujú hrozbu nielen pre biologickú diverzitu (rozmanitosť) našich pôvodných druhov ale aj pre hospodárenie na pozemkoch ako také. Ťažko sa odstraňujú a spôsobujú komplikácie pri využívaní územia. Niektoré druhy sa rozširujú aj v okolí polí a v prípade ich vysemenenia začínajú zarastať ornú pôdu, zhoršujú spôsob kosby poľnohospodárskych plodín. **Majú negatívny vplyv aj na ľudské zdravie**, lebo niektoré z nich spôsobujú peľové alergie (zlatobyľ) alebo pri manipulácii s niektorými rastlinami a kontakte s ich šťavami dochádza k alergickým reakciám na pokožke (pl'uzgiere).

Zároveň uverejňujeme informačný leták ako prílohu k problematike šírenia sa invázných druhov rastlín.

Invázne druhy – hrozba pre naše pôvodné druhy

Aký je to invázny druh?

Invázny druh je druh, ktorý bol zavlečený na územie, kde sa predtým nevyskytoval. Je tu teda **nepôvodný**.

Má schopnosť vytvoriť na novej lokalite životaschopnú populáciu **schopnú reprodukcie**.

V nových podmienkach sa správa ako **škodca a ohrozuje** tým existenciu miestnych druhov.

Niektoré z nich môžu vyvolať **zdravotné problémy**: peľové alergény, popáleniny.

Čo je potrebné urobiť?

Identifikovať invázne druhy a spôsoby ich šírenia.

Zabezpečiť ich likvidáciu.

Zabrániť ich ďalšiemu šíreniu.

Mgr. Andrea Šimková

Foto: zdroj archív ŠOP SR

Štátna ochrana prírody SR, Správa Chránenej krajiny oblasti Latorica

Čo hovorí zákon ?

Problematika inváznych druhov je spracovaná aj v zákone NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny (ďalej len v zákone o OpaK) a vo Vyhláske MŽP SR č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o OpaK (ďalej len Vyhláska 24/2003 Z. z.):

Invázne druhy rastlín v zmysle ustanovenia § 7b ods. 3 zákona o OPaK je vlastník, správca alebo užívateľ pozemku **povinný** na vlastné náklady odstraňovať a starať sa o pozemok tak, aby sa zamedzilo opätovnému šíreniu.

V zmysle 7b ods. 4 zákona o OPaK **orgán ochrany prírody upozorňuje** vlastníka, správcu alebo užívateľa pozemku na výskyt inváznych druhov rastlín a povinnosť ich odstraňovania a takej starostlivosti o pozemok, ktorá by zamedzila ich rozširovaniu; **v zastavanom území obce upozorňuje vlastníkov pozemkov aj obec**, v ktorej katastrálnom území sa pozemok nachádza. Toto upozornenie zverejní obec na svojej úradnej tabuli a na webovom sídle, ak ho má zriadené, alebo iným spôsobom v mieste obvyklým.

Odstraňovanie inváznych druhov rastlín sa vykonáva spôsobom, ktorý je stanovený vo Vyhláske MŽP SR č. 24/2003 Z.z. v neskoršom znení (**Príloha č. 2a**).

O spôsoboch odstraňovania inváznych druhov pojednáva aj internetová stránka Štátnej ochrany prírody: <http://www.sopsr.sk/publikacie/invazne/index.php> (záložka „Príručky“ a článok „Usmernenie na odstraňovanie“.)

Invázne druhy v našom okolí – rumoviská, polia, hrádze

ambrozia palinolistá (*Ambrosia artemisifolia*)

- pôvod: jednoročná alergénna burina zo Severnej Ameriky
- dorastá do výšky 10 – 200 cm
- má chlpatú, bohato rozkonárenú byľ, listy jednoduché až 3x perovito strihané, tmavozelené, kvety bledožlté, usporiadané v úboroch, plodom je nažka
- kvitne od augusta do októbra a tvorí veľké množstvo plodov – 1 rastlina až 2000 plodov
- výskyt: rumoviská, skládky, železničné násypy, obrábané polia
- ohrozenie: rýchle šírenie vďaka množstvu semien, **silný peľový alergén** !
- odstraňovanie: najúčinnnejšie je vytrhanie rastlín aj s koreňmi – v prípade ojedinelého výskytu, v prípade plošného výskytu skosenie **pred zakvitnutím**, účinná je aj pastva oviec alebo dobytká.
- zásahy opakujeme **niekoľko rokov po sebe** kvôli veľkej zásobe semien v zemi, ktoré klíčia postupne

Glejovka americká (*Asclepias syriaca*)

- pôvod: dovezená ako medonosná a okrasná rastlina zo Severnej Ameriky
- dorastá do výšky 100 – 250 cm
- **silne mliečiac**a, chlpatá, s plazivými podzemkami, protistojnými vajcovitými listami, nápadné ružové súkvetie s kvetmi usporiadanými do pologuľovitých okolíkov a plody – podlhovasté mechúriky, s bielo páperistým nafúknutým oplodím
- kvitne od júna do júla
- výskyt: najmä južné časti Slovenska – vinohrady, medzihrádzové priestory
- ohrozenie: rýchle šírenie – semenami na veľké vzdialenosti a rozrastaním plazivého podzemku
- odstraňovanie: opakovaným kosením, aby sa rastlina oslabil, v prípade kosenia 1x ročne treba **pokosiť pred kvitnutím**. Kombinovaný spôsob: pokosenie a novovyrastené rastliny **v tom istom roku** postriekať herbicídmi. Pri menších porastoch vytrhať alebo vytrhať – odstrániť **celý podzemok** !

Invázne druhy v našom okolí – záhrady, cesty, toky, brehy

bolševník obrovský (Heracleum mantegazzianum)

- **pôvod:** dovezený ako okrasná rastlina z oblasti západného Kaukazu
- dorastá do výšky 200 – 500 cm
- spodné listy veľké (aj 150 cm dlhé), trojpočetné, hlboko ostrovykraajované, okolík bielych kvetov má priemernú šírku 50 cm a 50 – 150 okoličkov, kvitne od júla do augusta a tvorí veľké množstvo semien – **ich klíčivosť je až 7 rokov**
- **výskyt:** záhrady, parky, popri cestách, tokoch
- **ohrozenie:** rýchle šírenie, tienenie, **zdravotné ohrozenie** (začervenanie, ťažké poleptania kože, pľuzgiere na koži....)
- **odstraňovanie:** **len s ochrannými pomôckami !**

pri menších porastoch vykopávanie – **odstrániť hlavu koreňa !** Semenáčiky vytrhávať. Väčšie porasty kosiť alebo mulčovať, **vždy pred kvitnutím !** Zásah v priebehu roka zopakovať. Účinné je **odstrihávanie nezrelých súplodí** 2-3 týždne po odkvitnutí, dať do igelitového vrecia, aby semená neopadali a spáliť !

netýkavka žliazkatá (Impatiens glandulifera)

- **pôvod:** dovezená ako okrasná rastlina z oblasti západných Himalájí
- dorastá až do výšky 300 cm
- má dutú byľ, listy striedavé, kvety veľké, červenofialové, niekedy fialové alebo biele
- semená sú v 5 – 10 veľkých, až 30 sm tobolkách dlhých tobolkách
- rastliny majú sladkú vôňu
- kvitne od júla do augusta, zrelé tobolky praskajú a **semená vystreľujú na veľké vzdialenosti**
- **výskyt:** narušené plochy a rumoviská, na brehoch pozdĺž riek
- **ohrozenie:** rýchle šírenie, vytvára súvislé a bohaté porasty, **vysoká konkurenčná schopnosť**

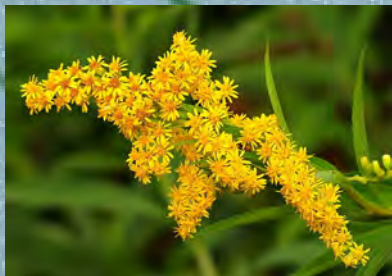

- **odstraňovanie:** mechanické vykopávaním alebo vytrhávaním rastlín, kosenie niekoľkokrát ročne, pastva dobytká, kombinovane – po pokosení aplikovať na novo vyrastené rastliny herbicíd

Invázne druhy v našom okolí – železnice, cesty, pasienky, toky

zlatobyl' obrovská (*Solidago gigantea*) zlatobyl' kanadská (*Solidago canadensis*)

- **pôvod:** dovezené ako okrasné a medonosné rastliny zo Severnej Ameriky
- dorastá do výšky 50 – 150 / 250 cm
- súkvetie je metlina, pri *S. can.* chocholíkatá metlina, kvety drobné, žlté, kvitnú v auguste až októbri, plodom sú nažky s páperím na okraji – **sú roznášané na veľké vzdialenosti**
- **výskyt:** na opustených miestach s narušenou vegetáciou, na rumoviskách, zarastajúce pasienky, okolia polí, v okolí vodných tokov, ciest, železníc, na nelegálnych skládkach
- **ohrozenie:** tvoria veľký počet semien, ktoré sa šíria na veľké vzdialenosti, v redších lužných lesoch južného Slovenska tvoria podrast, **silný peľový alergén !**
- **odstraňovanie:** kosenie alebo mulčovanie pred kvitnutím, možná je pastva oviec alebo dobytky, pri menších porastoch vykopávanie či vytrhávanie, pri väčších pokosenie a následne postrek herbicídmi – **zásahy opakovať niekoľko rokov za sebou !**

Pohánkovec / krídlatka (*Fallopia sp. / Reynoutria*)

- zahŕňa 3 druhy
- **pôvod:** dovezené ako okrasné a medonosné rastliny z Ázie
- dorastá do výšky 200 - 500 cm
- okolík bielych kvetov má priemernú šírku 50 cm a 50 – 150 okolíčkov
- kvitne od júla do augusta a tvorí veľké množstvo semien
- **výskyt:** na nevyužívaných miestach s narušenou vegetáciou, popri cestách, tokoch, v okolí železníc, prenikajú do pôvodných biotopov (lúky, brehové porasty)
- **ohrozenie:** rýchle šírenie na nové lokality, často vytvárajú **husté porasty**, dokážu prerásť aj asfalt a betón
- **odstraňovanie:** účinný je najmä chemický spôsob použitím herbicídov, na jeseň v čase kvitnutia. Pozor, **predtým mechanicky nezasahovať !** Vyschnutý porast nechať cez zimu vymrznúť a na jar odstrániť uschnuté časti. Pri menších porastoch sa dá použiť kosenie alebo mulčovanie pred kvitnutím, zásah opakovať **viackrát za rok a opakovať niekoľko rokov po sebe !**

Invázne druhy v našom okolí – parky, toky a brehy, lesy

beztvarec krovitý (*Amorpha fruticosa*)

- pôvod: ker dovezený ako okrasná drevina zo Severnej Ameriky, neskôr sa pestovala ako pôdoochranná drevina -na spevňovanie svahov
- listy podobné agátu, kvety tvoria strapce fialovej farby s 30 – 80 kvetmi, plodom je nepukavý struk
- rozmnožuje sa semenami i vegetatívne – **každý kúsok výhonka vložený do zeme sa ujme !**
- výskyt: záhrady, parky, popri cestách a tokoch
- ohrozenie: pozdĺžvodných tokov vytvára súvislé plošné porasty- ohrozuje najmä pôvodné ekosystémy lužných lesov južného Slovenska
- odstraňovanie: **nestačí len mechanické odstraňovanie výrubom** ale je potrebná aplikácia herbicídu priamo na reznú plochu hneď po výrube, využíva sa aj postrek celej rastliny herbicídom

javorovec jaseňolistý (*Negundo aceroides*)

- pôvod: ako okrasná drevina dovezená zo Severnej Ameriky
- dorastá do výšky 20 m
- listy protistojné, nepárno perovito zložené s 3-7 lístkami, kvety žltozelené, plodom krídlatá dvojnažka – vetrom roznášaná na veľké vzdialenosti, **dobře klíčivá**
- kvitne od júla do augusta a tvorí **veľké množstvo semien**
- výskyt: parky, sídelná zeleň, toky, lužné lesy
- ohrozenie: má **silnú koreňovú výmladnosť** (šírenie jedincov z výhonkov koreňov okolo stromu), čo podmieňuje **agresívne správanie vo voľnej prírode**, šírenie najmä pozdĺž tokov a zaburinenie sprievodnej vegetácie vodných tokov aj lužných lesov
- odstraňovanie: **nestačí len mechanické odstraňovanie výrubom** ale je potrebná aplikácia herbicídu priamo na reznú plochu hneď po výrube využíva sa aj **injekčná metóda**. Strom sa vypíli až po jeho **uschnutí** – minimálne 2 roky po aplikácii herbicídu

Invázne druhy v našom okolí – sídla, opustené pozemky, svahy

pajaseň žliazkatý (Ailanthus altissima)

- pôvod: dovezený ako okrasná drevina z Číny
- dorastá do výšky 20 – 25 m
- veľké, nepárno perovito zložené listy z 11-19 lístkov, v jesennom období majú výraznú červenú farbu, súkvetie zapáchajúcich kvetov tvorí vrcholovú metlinu, kvitne v júni až auguste, plodom sú podlhovasté krídlaté nažky - vetrom roznášané na veľké vzdialenosti, veľmi dobre klíčia
- výskyt: veľké mestá, sídla, kde často tvorí jednliaty porast
- ohrozenie: produkuje **veľké množstvo semien** a rýchlo sa šíri, pozdĺž komunikácií, ale i vodu a vtákmi. Nebezpečenstvo - najmä **pre teplejšie oblasti** Slovenska
- odstraňovanie: **výrub v kombinácii s injekčnou metódou** ! t.j. najprv aplikovať herbicíd do kmeňa a po 2 rokoch vyschnuté stromy zrezať

kustovnica cudzia (Lycium barbarum)

- pôvod: dovezená zo Stredomoria ako okrasná drevina/ker do živých plotov, ale aj kvôli plodom ako náhrada za plody kustovnice čínskej, tzv. goji
- dorastá do výšky 2,5 m
- vytvára husté porasty, jeho dlhé prútovité konáre, riedko porastené trňmi, prevyšajú k zemi a tak môžu zakoreniť, listy sú striedavé, lievikovité kvety sú ružové až fialové, kvitne od júla do augusta a tvorí veľké množstvo semien, plodom je elipsovité bobuľa oranžovo červenej farby
- výskyt: popri cestách, na opustených pozemkoch, svahoch, násypoch
- ohrozenie: ľahko zakoreňuje, semená rozširujú vtáky, ktoré sa nimi živia
- odstraňovanie: primenších porastoch vykopávanie / vytrhávanie, ale dôsledné, pri väčších porastoch použiť krovinorez alebo mulčovanie, **zásadne pred kvitnutím** a reznú plochu natrieť koncentrovaným **herbicídom**, používa sa aj postrek celej rastliny

